

31. Ifjúkor, tanulóévek

„Tanuljatok meg jól cselekedni!” (Ézs 1,17)

„Nem értünk rá tanulni, mert folyton tanítottak.” Karinyth Frigyes

Mozdulj!

1

Vitassátok meg, mire jó a tanulás, s mire jó az iskola!
Milyen a jó tanár és a jó diák?

Szerinted?

1

Vajon mit értett Luther azon, hogy „félénkké” lett? Mit jelent szerinted jónak lenni?
Milyen a zsarnok nevelő? Hogy mutathatja ki egy felnőtt hatékonyan, hogy mit vár egy gyerektől?

Luther Mártont már ötéves korában beírták a szülei iskolába. Első iskoláját Mansfeldben kezdte meg, ahová nyolc éven át járt. Itt írást, olvasást és éneklést tanult latinul. Luther meglehetősen keserűen vall ezekről az éveiről, melyet a testi fenyítést sűrűn alkalmazó tanítók igen gyötrelmessé tettek. Így írt erről: „Sok hozzám nem értő iskolamester tönkreteszi a gyerekek képességeit a folytonos csapkodással, galléron ragadással, pálcázással és pofozással, amikor is nem különbül bánik a gyerekkel, mint a hóhér vagy a porkoláb a tolvajjal. Engem egyszer az iskolában egyetlen délelőtt során tizenötször csaptak meg.” De otthon is megtapasztalta a testi fenyítést: „Az én szüleim igen keményen bántak velem, annyira, hogy emiatt egészen ijedős lettem. Az anyám egyszer egy hitvány dió miatt úgy megvesszőzött, hogy kiserkent a vérem. Az ő ridegségük miatt és a szigorú élet miatt, amelyben neveltek, éreztem késztetést, hogy aztán kolostorba meneküljek, és szerzetes legyek belőlem, holott ők szívből jól akartak. Csakhogy nem voltak képesek különbséget tenni a hajlamok közt, amelyek alapján eldönthető a fegyelmezés mértéke.” A nevelésről alkotott felfogása sokat változott későbbi iskoláiban. Mansfeld után Magdeburgban, majd négy éven át Eisenachban tanult, melyre így emlékezett: „Az eisenachi György-iskolának, ahova én is jártam, Trebonius János volt a rektora. Tekintélyes, tudós ember, akinek tehetségét dicsérlettel kell említenem. Valahányszor bejött a tanterembe, ahol tanulói ültek, mindig levette fejéről tudósi fővegét, s csak akkor tette föl ismét, amikor székébe leült, ahonnan előadásait tartotta. Ezt munkatársainak is meg kellett tenniük az iskolában, és ha valamelyik elfelejtette fővegét idejében levenni, komolyan a lelkére beszélt. Mert sokan ülnek itt – monda – e fiatal tanulók között, akiknek egyikét Isten köztiszteletben álló polgármesterré, a másikat kancellárrá, tudós doktorrá, vagy uralkodóvá teheti, jóllehet erről még most nem tudok. Előttük tiszteletet kell tanúsítanotok.”

Másrészt sokat alakult Luther nevelési képe a Szentírás olvasása nyomán is: „Cudar dolog, ha a kemény büntetés miatt megneheztetnek a gyerekek a szüleikre vagy a tanulók a tanítómestereikre. (...) Minden hatalom vegye figyelembe a képességek különböző voltát. A gyerekeket vesszőzni és büntetni is kell, de ugyanakkor szeretni is kell őket.”

Ezek a felismerései egészen közel állnak a mai pedagógiai nézetekhez.

Mozdulj!

2

A középkori iskolákban mindennapos gyakorlat volt a vessző, pálcá, szj vagy vonalzó mint fenyítő eszközök használata a fegyelmezésre és motiválásra. Gyűjtsetek olyan módszereket, amelyek valóban segítenek...
...megőrizni a fegyelmet!
...felkelteni a figyelmet!
...tanulásra motiválni!
...jó magaviseletre buzdítani!
Keressetek példákat arra, ma hogyan jelenik meg az iskolában a szorgalom, a fegyelem és a tiszteletadás!

A tradicionális társadalmakban a fiatalok a rövid gyermekorból átmenet nélkül léptek át a felnőtté és a munka világába egy beavató rítuson keresztül. Az „ifjúkor” mint a fejlődés elkülönülő szakasza csak az utóbbi két-három évszázad óta létezik.

Szerinted?

2

Segíthetnek az egyik életszakaszból a másikba való átmenetek megélésében a rítusok, mint például ballágások, diplomaosztó?
Te milyen rítusokat hagynál ki és emelnél be a mai fiatalok életébe? Milyen élethelyzetben lenne szükséged segítő, támogató rítusra?
Az egyházi szokások között milyen rítusokat ismersz? Milyenekre lenne szükséged egy egyházi közösségben?

A mai társadalmak gyermekközpontúak, és a gyermekkor meghosszabbodásáról lehet beszélni. A gyermekközpontúság nem azt jelenti, hogy minden gyerek sok szeretetet és gondoskodást kap szüleitől és más felnőttektől. A gyerekekkel szembeni testi fenyítés és erőszak sajnos ma is gyakori. Külön figyelmet érdemel a gyerekek közötti iskolai zaklatás ügye, annak rendkívüli gyakorisága miatt.

Mozdulj!

3

Egyetértesz azzal, hogy ma gyermekközpontú a társadalom?
Szerinted a középkori iskolában is zaklatták egymást a diákok?

Hallottál róla?

Statisztikák szerint a tanulás a várható élettartamra és az egészség megőrzésére is pozitív hatással van. A statisztikák szerint az iskolázott emberek hosszabb, aktívabb és egészségesebb életet élnek. Magyarországon a felsőfokú végzettséggel rendelkező férfiak átlagosan 13 évvel élnek tovább az alapfokú végzettséggel rendelkező társaiknál.

Szerinted?

3

Miért tudnak a tanult emberek egészségesebb életet élni? Mit jelenthet az ő esetükben az aktívabb élet?
Mit segít elő ma az iskola? Milyen lehetőségeket nyitott meg a középkori iskola?

Luther ezekkel a gondolatokkal zárja a gyermekkorára való visszaemlékezését: „Az én apám fiatalkorában szegény vájár volt. Anyám az összes tűzifát a hátán hordta be. Így neveltek bennünket. Keserves munkában töltötték életüket, amit ma már nem tenne meg a világ. (...) Ha most kerülnék apám házába, mennyivel másképp látnék mindent, mint egykor. De már vége. Hogy engem apám nevelt, ez a legnagyobb érték, ami innen javamra vált.”

Szerinted?

4

Vajon miért látja felnőttként máshogy az ember gyermekkorra eseményeit? Mi változik meg az évek során?

Mozdulj!

4

Énekeljétek el az Evangélikus énekeskönyv 214. énekét!